

Höissa, elame!

Parun Lande osa

Parne

Hõissa, elamel

Parun Landtosa

E s i m e n e v a a t u s .

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Teine stseen.

2.502
Naha kaks tuba: ministri eestuba, ministri
töötuba.

Eesriide kerkimisel nähakse kumbagi tuba. Tuba,
millest ei kõnelda, jääb pimedaks.

Töötoas.

Vilhelm Kilman. Lasin teid kutsuda.

Eva Berg. Palun.

Eestoaas.

Pankuri poeg. Võtate ta su vastu? Ta ei lasknud
sind kutsuda.

Pankur. mind mitte vastu võtta! Ta peaks seda jul-
gema.

Pankuri poeg. Kasutame krediiti viimseni.

Pankur. miks sa kahtled?

Pankuri poeg. Sest ta lykkas tagasi võimalused kaks
korda.

Pankur. ma läksin ette liig kohmetult.

Töötoas.

Vilhelm Kilman. Teie kuulute naisametnikkude liidu
juhatusse?

Eva Berg. Jaa.

Vilhelm Kilman. Tõstate sekretärina rahaasjanduse osakonnas?

Eva Berg. Jaa.

Vilhelm Kilman. Juba kaks kuud teie nimi mängib poliitseiteadetes mõtlematut osa.

Eva Berg. Ma ei mõista.

Vilhelm Kilman. Teie üssitate keemiatahaste naistõelisi keelduma yletundidest?

Eva Berg. Ma lähtun õigusist, mida põhisisäädus kindlustab mulle.

Vilhelm Kilman. Põhisäädus on mõeldud rahulisik aegadeks.

Eva Berg. Kas meie ei ela neis?

Vilhelm Kilman. Riik tunneb harva rahulisi aegu.

Eestoaas.

Pankur. Enne tariifi määrämist asi olgu klaar. Aaks yletundi, see või teine.

Pankuri poeg. Ametiühingud on otsustand jääda kindlaks kaheksale tunnile.

Pankur. Mis on õige riigile, on odav rasketõöstusele.

Pankuri poeg. Peaks pool miljonit töölist välja surrema.

Pankur. Kui juba lyyakse kaks kärbest yhe hoobiga. Yletunnid ja palkade alandamine.

Tõstuba.

Eva Berg. Olen sõja vastane. Oleks mul jõudu, teha-
sed seisaksid. Mida valmistate teie? Myrkgaasi!

Vilhelm Kilman. Teie isiklik arvamine, mis mind ei
huvita. Minagi ei armasta sõda. Tunnete seda lend-
lehte? Olete teie selle autor?

Eva Berg. Jaa.

Vilhelm Kilman. Unustate oma kohused riigiametniku-
na. Eva Berg. Vli kord aeg, millal teie tegite
sama.

Vilhelm Kilman. Meil on ametlik kõnelemine, preili.

Eva Berg. Minevikus olete...

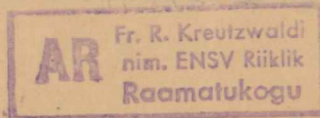
Vilhelm Kilman. Hoidke kinni olevikust. Mina pean
hoolitsema korra eest... Armas preili Berg, nyid
olge mõistlik. Tahate oma pääga vastu seina joos-
ta? Riigil on ikka kõvem päälüü. Ma ei taha tei-
le midagi kurja. Vajame yletunde sel momendil.
Teil puudub praktiline teadmine. Mulle oleks
neetult piinlik teha midagi teie vastu. Tunnen
teid ju varem. Aga ma pidin seda. Tõepoolest.
Olge mõistlik. Lubage mulle seda.

Eva Berg. Ma ei luba midagi.

Eestoas.

Pickel (kes stseeni algusest pääle on käind rahu-
tult siia ja sinna, jääb seisma pankuri ette).
Vabandage härra... Ma olen pärit nimelt Holz-
hausenist. Tunnete vist härra Holzhausenit?
Raudtee ehitus peab alatama kyll oktoobris.

Arg. 28 / Toller

22502

Siiski mulle oli postvankrit küllalt. Meil on va-
nasõna... (Pankur pöördub ära.)

Pickel. Ma usun küll, et raudtee... (Et keegi ei
kuula teda, ta katkestab, käib sinna ja tänna).

Eestoa.

Vilhelm Kilman. Riik peab end toetama. Ma ei olnud ko-
hustat lasta teid kutsuda. Tahtsin anda teile
nõu. Ei või öelda et... Teie yksi kannate vas-
tutust. Meiatan teid. (Shestid.)

(Eva Berg läheb.)

Vilhelm Kilman (telefoni juures). Keemiatahased...
Härra direktor?... Kilman... Nii?... Koosolek kell
12... Telefoneerige mulle tulemus... Täna...
(Riputab toru.)

Läbi

eestoa

tuleb sõjaminister.

Sõjaminister. Ah, tervist, härra peadirektor. Ka
siin?

Pankur. Ja, kahjuks, see vilets ootamine... Lubage,
härra sõjaminister, esitada mu poega... ekstsels-
lents von Vandsring.

Sõjaminister. Rõõmustab mind... Rumal seisukord.

Pickel (pöördub sõjaministri poole). Ma mõtlen, her-
ra kindral, vaenlane vist... (Kuna sõjaminister
ei pane teda tähele, ta katkestab ja läheb nur-
ka, võtab taskust sumärgi ning paneb selle hoo-
likalt rinda).

III pi et

Pankur. Teie juba teete, härra kindral.

Sõjaminister. Muidugi. Ainult... mulle ei tee min-
git nalja lasta inimesi, kellele enne surutakse
kätte trummid, ja keda siis takistatakse trum-
meldamast. Need liberaalsed utopiad demokraat-
tiast ja rahvavabadusest toovad meile seda. Meie
vajame autoriteeti. Asstatuhandete destilleerit k
kogemus. Sellele ei panda vastu lüüksõnadega.

Pankur. Alati demokraatia, ikka mõdukusega, ei
tarvitseks viia põbbli valitsuseni, teisest
kyljest ta võiks olla ventiilik...

Sõjaminister. Demokraatia... lora. Rahvas valit-
seb? Aus siis? Siis meelsamini diktatuur. Kas
meie ei tee end valgeks, härra peädirektor...
Näeme homme klubis?

Pankur. Väga hämmeelega.

(Sõjaminister läheb. Krahv Lande läheb talle
ukseni järele.)

Krahv Lande. Ekstsellents...

Sõjaminister. Ah, härra krahv. Valmis?

Krahv Lande. Jaa, muidugi, ekstsellents.

Sõjaminister. Läheb teil hästi?

Krahv Lande. Frendiliidud ootavad.

Sõjaminister. Mitte tuliselt ennata, krahv. Ei
mingeid rumalusi. Lahtilõõmise ajad on mõnda.
Mis meie tahame saavutada oma isamaa hääks,
võime saavutada legaalselt.

Krahv Lande. Ekstsellents, arvestame teid.

Sõjaminister. Härra krahv, kõige sympaatia juures, ma hoiatan...

(Sõjaminister läheb.)

Pickel (sõjaväelise poosis). Teie käsul, härra kindral.

(Sõjaminister teda vaatamata välja.)

Pankur. Kui kaua Ailman pysib?

Poeg. miks sa ei tee Äri Vandsringi kaudu?

Pankur. Ailman valitseb nyyd. Kindel on kindel.

Poeg. Passé. Oma kilmani võib visata demokraatia võistlusmassi. Maista kord lõhna tšüstuses. Annan sulle nõu panna loetus rahvuslikule diktatuurile.

Pickel (pöördub krahv Lande poole). Kas härra võib mulle öelda, kui hilja on?

Krahv Lande. Kell kaksteist neliteist.

Pickel. Linna kellad käivad alati ette. Ma uskusin, audients ministri juures peaks olema punkt kaksteist... muidu ma kellad jäävad alati järele, selle tagajärjel... (Kuna krahv Lande ei pane teda tähele, ta katkestab, käib siia ja sinna).

Krahv Lande. Auidas pöördute teie Ailmani poole?

Parun Friedrich. Ekstsellents loomulikult.

Krahv Lande. Et vennad ekstsellentsitavad?

Parun Friedrich. Vana kast, mu armas. Tõmmake univorm yhele inimesele selga, ja ta igatseb vabadust.

Krahv Lande. Aga oodata ta laseb meid. Kymme aasta

eest oleksin annud niisugusele kätt ainult kindas.

Parun Friedrich. Arge ärritage end. Mina võin teenida teiste finessidega. Kaheksa aasta eest oleksin peaaegu pannud ta seina ääre.

Krahv Lande. Muinasjutuliselt huvitav. Olite sealjuures tookord?

Parun Friedrich. Mitte väga vähe. Argem kõnelgem sellest.

Krahv Lande. Et ta siiski kutsumis teid ministeeriumi. Ikka oma lähedalle. Peaksite käima talle närvidelle.

Parun Friedrich. Kartsin isegi. Kui ta tuli esimest korda ministeeriumi, suur puhaustus kantseleides, tegin endale tühtsa näo, milleks kõiki neid soojendada. Peab majapidamist kaasa tegema, et olla valmis, kui tulevad jälle teised ajad. Tema, terav pilk. Tollest päevast üks nõu teise järele, isegi mittemeseldivaid. Aga juttu ta ei tee kunagi.

Krahv Lande. Siis midagi vaikimisraha taolist?

Parun Friedrich. Ei tea. Kõnelgem ilmast. Kahtlustan selle olevat esmaklassilise mehi.

Krahv Lande. Kõik vahivad meid.

Pickel (põõrdub parun Friedrichi poole). Mu naaber Holzhausenis mõtles kyll... Pickel, mõtles ta, audientsiks ministri juures pead ostma valged kindad. See oli nii vanas riigis, see jääb nii ka uues. Seda nõuab tseremooniade eeskiri. Mina siiski... mina mõtlin, kui monarhhia nõudis valgeid kindaid, meie vabariigis peame panema kätte nimelt mustad... Nimelt just... Sest ei oleme nyd vabad mehed...

(Kuna parun Friedrich ei märka tede, ta katkestab, käib siia ja sinna.)

Parun Friedrich. Tubli poiss, peab mõnna.

Krahv Lande. Manceerid?

Parun Friedrich. Kas ta nagu Napoleon on võtnud õpust näitlejalt, ma ei tea. Igatahes dshentlmen pääläest jalatallani. Mommikune ratsutamine täies traavis, laitmatu, ytlen teile.

Krahv Lande. Ja mis pragude kaudu haiseb proleeti?

Parun Friedrich. Kõigi kaudu. Keaksite ainult kylalt märkama natukesest iga sõna juures, iga s shesti juures, iga sammu juures. Inimesed usuvad, kui nad tellivad fraki esmaklassilise rätsepa juurest, kõik on tehtud. Nad ei märka, et esmaklassiline rätsep külbab ainult esmaklassilisele tarvitajalle.

Krahv Lande. Igatahes lõunataksin kuradi vanaema juures, kui see aitaks mu provintsipesast päälinna.

Parun Friedrich. Vanaema, kelle juures saate lõunata, peab küski, mida ei saa põlata.

Krahv Lande. On ju küllalt kama teenind härrasmehe juures.

Tõetoas.

Teener. Prona ekstsellents ja preili tytar soovivad kõnelda ekstsellentsiga. Nad ootavad saalis.

Vilhelm Kilman. Palun neil kannatada kymme minutit.
(Teener ära.)

(Telefon kõliseb).

Vilhelm Kilman. Hallo. Ah teie, härra salanõunik. Jaa, mina olen... Pole midagi... Ah ei, teie ei hääri mind tšepoolest. Keemiategaste kursi langus... kulisside võluja... Selle taga peituvad hoopis kavalad. Riigi krediitid võtsime eile vastu... kuidas? Yhel häälel... Kolme protsendine... ikka teie teenistuses... Nägemiseni, härra salanõunik.

(Teener sisse.)

Teener. Daamid arvavad...

Vilhelm Kilman. Nad oodaku, mul on tšüd.

Esoteas.

Parun Friedrich. Palun, yles tytrekene ja paljastas põlved.

Krahv Lande. Ja ema?

Parun Friedrich. Arvas olevat sellased peoned komb-
bed ja punastas tugevasti.

Krahv Lande. Põllinn on saand neitsilikkuse kaotajaks. Kui kama see vältib. Valitsemisei nõi lan-
~~gavat neile kergesti.~~ *tale mi kerge*

(Karl Thomas sisse. Istub nurka.)

Tšütöas.

Vilhelm Kilman (kõlistab).

(Teener sisse.)

Teener. Ekstsellents...?

Vilhelm Kilman. Härra parun Friedrich ja krahv Lande -

Restoas.

Teener (krahv Lande ja parun Friedrichile). Ekstsellents laseb paluda...

Pankur. Vabandage, mu härrsd... Andke ekstsellentsile see kaart. - Ainult üks minut.

(Teener läheb tšötuppa.

Pankur ja poeg järgnevad talle.)

Tšötöas.

Vilhelm Kilmann. Tere, härra peadirektor. Tere, herra doktor. Mul täna tšötpoolast ei ole võimalik...

Pankur. Siis kohtame meie meelsamini rahus.

Vilhelm Kilmann. Palun.

Pankur. Ohtul Grand-hotellis.

Vilhelm Kilmann. Tehtud.

(Pankur ja poeg lähevad.)

Teener (krahv Landele ja parun Friedrichile). Ekstsellents laseb paluda. (Avaneb üks tšötuppa. Krahv Lande ja parun Friedrich sisse. Teener tahab minna kylgukse kaudu.)

Karl Thomas. Vabandage.

Teener. Ekstsellents ei ole vaba. Ma ei tea, kas ekstsellents täna võtab kedagi vastu.

Karl Thomas. Ma ei taha kõnelda ministriga. Tahan kõnelda härra Kilmanniga.

Teener. Otsige teisi rumalaid nalju.

Karl Thomas. Seltseimees, paljad...

Teener. Ma ei ole teie seltseimees.

Karl Thomas. Herra Kilman töötab vist sekretärina ministri juures? Üksehoidja juhtis mu ministri eestuppa, kui kysisin herra Kilmani järgi.

Teener. Kas tulete kuu päält? Oelge mulle, kas teie ei tea, et ekstsellentsi nimi on Kilman? Yldse jätate väga kahtlase mulje... ma kutsun kriminaal-ylemkomissari.

Karl Thomas. Kas teie ei mõtle münd teist Kilmani? On nii palju Kilmane...

Teener. mida teie tahate?

Karl Thomas. Soovin kõnelda - herra Vilhelm Kilmaniga.
Kilman. K - i - l - m - a - n.

Teener. Siis kirjutage sisse herra ekstsellentsile.
Subjekt.

(Teener tahab minna ära.)

Karl Thomas. Kilman minister? Ei, jääge siia. Ma nimelt tunnen ministrit. Ulen ta sõber. Ulime kaheksa aasta eest... Jääge siis ometi... kas teil on tykk paberit?... Klliatse? Ma kirjutan ministri-
le oma nime, ta võtab mu kohe vastu.

Teener (nõutu).

Karl Thomas. Siis minge ometi.

Teener. Peab tundma ennast igas ajas. (Annab Karl Thomasele paberi ja sulle. Läheb välja. Karl Thomas kirjutab.)

Pickel. Nii, nii... ministri sõber... Ulgugi et nimelt mina... Pickel on mu nimi... Ah see jõhker teener. Kidi kyll vanade hoovikrantside vastu

olema sirge, siiski meie vabariiklased laseme en-
dale kõik meeldida... minul vastuoksa on nali teie
sõbra, härra ministriga, kohe saab aru... Peab
ometi lubama üks nali ministriga. Arvan, midagi
pidi juhtuma... Aõrges valituses näiteks see
teener... Nimelt see on jäänus vabariigis.

Tõstoa.

Vilhelm Kilman. Peab oskama võtta rahvaid, mu härrad.

Parun Friedrich. Ekstsellents ei mõtle, et Ameerika
ei ole huvi sõjaks...

Krahv Lande. mõelgu ekstsellents Prantsusmaa rahu-
list suhtumist...

Vilhelm Kilman. Sest et ministrid lobisevad rahvas-
te rahust ja paradeerivad inimsusideedega? Aga
mu härrad. Pange tähele igas ministri kõnes,
kui tihti nad puhuvad "rahvaste rahust" ja "inim-
susideest", kindlustan, et sama palju on kavat-
set salaja myrkgaasivabrikuid ja lennueeskadroone.
ministri kõned, mu härrad...

Parun Friedrich. mõeldi, ekstsellents loeb machiavol-
lit oma lemaikautoriks.

Vilhelm Kilman. mis meie tarvitame machiavollist...
Terve inimõistus.

(Teener sisse.)

Teener. Kas daamid nyd...

Vilhelm Kilman. Lasen paluda...

(Sisse proua ja tytar.)

Vilhelm Kilman. Sa tunned ju härra parunit.

*Kui jama
fulminant fooli teha*

Parun Friedrich. Ekstsellents... Armuline preili.

Proua Ailman. Aga teie ärge hyydke mind ikka ekstsellentsiks. Teate, ma ei või seda.

Vilhelm Ailman. Härra krahv Lande. Minu naine, minu tytär.

Krahv Lande. Ekstsellents... Armuline preili.

Parun Friedrich. Meie hüirime...

Proua Ailman. Ei. Juhuslikult kirjutasin teile. Kutsusin teid pyhapäevaks.

Krahv Lande. Soudlen kätt.

Proua Ailman. Toote oma sõbra ühes.

Parun Friedrich. Siig palju au, ekstsellents.

Lotte Ailman (tasa parun Friedrichile). Sa vahetasid mu eile teisega.

Parun Friedrich (tasa). Aga armas.

Lotte Ailman. Su sõber meeldib mulle.

Parun Friedrich. Soovin talle unne.

Lotte Ailman. Lugesin su isiklikku akti.

Parun Friedrich. Millal kohtame?

Vilhelm Ailman. Jaa, härra krahv, peaks vaid veel dementeerima. Laimud vasemalt - neid ma ei loe. Laimud paremalt - teil on üks minu vastusi. Ma tunnen vana režiimi meeste kvaliteete. Ollakse ainult inimene, omatakse nõrkusi, aga siglusepuudust mulle ei või heita ette äärmisemadki konservatiivid.

*Aseta
proua v. t. t.*

Krahv Lande. Aga ekstsellents... Teid hinnatakse rahvuslikes ringides.

Vilhelm Kilman. Kirjutan teile maanõunikule. Astute ametisse ministeeriumi nelja nädala jooksul.

Eestlas.

Karl Thomas (joostes siia ja sinna). Minister... minister....

Tõstias.

~~(Minister jätab jumalaga krahv Lande ja parun Friedrichi.)~~

Eestlas.

Parun Friedrich. Mis ma ütlin?

Krahv Lande. Vennad... Vennad...

(Mõlemad välja.)

Karl Thomas. Seda nägu olen näind: aus?

(Teener sisse.)

Karl Thomas. Siin on kiri ministrile.

(Teener võtab kirja ja viib selle tšütuppa.)

Tõstias.

Teener. Yks mees, ekstsellents.

Vilhelm Kilman. Ma ei soovi...

(Karl Thomas klopib uksele, vastust ootamata sisse.)

Karl Thomas. Vilhelm! Vilhelm!

Vilhelm Kilman. Kes teie olite?

Karl Thomas. Sa ei tunne mind enam. Aastad... Kahaksa aastat...

Vilhelm Kilman (teenrile). Võite minna.

(Teener välja.)

Karl Thomas. Sa elad veel. Seleta mulle... Meile anti arau. Sulle ainsalle ei...

Vilhelm Kilman. Juhus... õnnelik juhus.

Karl Thomas. Kahaksa aastat... nagu hauda myyrit. Olen jutustand arstidele, midagi ei mäleta enam. Oo Vilhelm, tihti nägin ilmis... Tihti... Tihti... Nägin sind surnuna... Vajutasin kyyned omale silmisse, kunni veri purskus... Vahid uskuaid mul olevat haiguse hood.

Vilhelm Kilman. Jaa... tookord... ma ei mäleta hästi.

Karl Thomas. Alati surm luuras meie seas. Yht ässitas teise vastu.

Vilhelm Kilman. Kyll olime lapsed.

Karl Thomas. Tunnid kui need vangis verrega määrit. Seepärast tulid sinu juure, kui kuulsin su elavat. Või arvestada mind...

Proua Kilman. Vilhelm, peame minema.

Karl Thomas. Proua Kilman. Tere, proua Kilman. Ma ei pannud teid tähelegi. Teie olite tytar? Nii suureks kasvand?

Lotte Kilman. Igayks saab korä suureks, minu isa on saand vahepääl ministriks.

Karl Thomas. Kas teie ei mäleta, kui viimast korda võisite kylastada oma meest. Vaeste patuste vang-

las. Kuidas mul ol i teist kahju. Välja lohistama püüa teid. Ja tytar seisiks ukse kõrval, käed näo ees ja ytles ainult ikka ei, ei, ei!

Proua Kilman. Ja, mäletan. Too oli raske aeg. Eks, Vilhelm? Teil läheb nyüd hästi? See on kona. Ky- lastage meid kord.

Karl Thomas. Tänan, proua Kilman.

(Proua Kilman ja Lotte lähevad.)

Karl Thomas. Peab see olema? Et sinu tytar mängib suursugust daami?

Vilhelm Kilman. Kuidas?

Karl Thomas. Sinu ministriamet on ometi konks, eks ole? Alati kaalut konks. Varem ei oleks lubatud seda taktikat. Kas aparaat on varssi meie käes?

Vilhelm Kilman. Kõneled, nagu meil oleks veel re- volutsioon.

Karl Thomas. Kuidas?

Vilhelm Kilman. Vahetõttu on mõeldud kyama aastat. Kus meie nägime nõõrairget teed, tuli kibe tõe- lissus ja painutas ta kõveraks. - Siiski läheb edasi.

Karl Thomas. Siis suhtud tõsiselt oma ametisse.

Vilhelm Kilman. Teadagi.

Karl Thomas. Ja rahvas?

Vilhelm Kilman. Ma teenin teda.

Karl Thomas. Kas sa ei tõestand varem, et kes sellas- ses riigis asub ministriteolile karmimate vaen- laste kollegina, keeldub, peab keelduma üks-

kõik, kas teda ajavad hääd kavatsused või ei.

Vilhelm Kilman. Eiu ei painutata teooriate järgi. Opitakse oma kogemustest.

Karl Thomas. Et nad oleksid pannud su seina häre!

Vilhelm Kilman. Ikka veel kuum unistaja! Ma ei pane pahaks su sõnu. Tahame valitseda demokraatlikult. Mis on siis demokraatia? Kogu rahva tahtmine. Ministrina ma ei esinda yht parteid vaid riiki. Kui on vastutust, armas sõber, need asjad näivad teisiti. Võim annab vastutust.

Karl Thomas. Võim! Mis kasu toob, kui sa kujutled omavat võimu, kuna rahval teda ei ole? Viis päeva olen vaadand ymber. Kas midagi on muutund? Sa istud yleval, ja valitsed alamrahvast. Kas sa ei näe, et oled kaotand idee, et valitsed rahva vastu?

Vilhelm Kilman. Un vaja jõudu selleks, et valitseda rahva vastu. Enam kui barrikaadidele minemiseks. (Telefon heliseb.)

Vilhelm Kilman. Vabanda... Kilman... Yhemeelne otsus yletundide kaotamiseks... Kas lendlehel on nimi? Nii... Märkige: kes minetab vabriku kell viis, lastakse lshti tingimusteta... NÄÄ, suletaogu vabrikud mõneks päevaks. Märkige läbi eraisikutega. Tyrgi tellimine peab tühidatama... NÄÄgemiseni, pärra direktor. (Riputab toru. Telefon uuesti.) Astuge yhendusse politseiga. Eya Bergi aktid... Kõvendage... Tänan... (Riputab toru.)

Karl Thomas. Milline võim! Sa valitsed meetodeid.

Vilhelm Kilman. Kes töötab äin yleval, peab hoolitsema, et komplitseerit masin ei lähe rikki oskamatute käte tõttu.

Karl Thomas. Kas naised ei võitle sinu vanade ideede cest?

Vilhelm Kilman. Pean kannatama, et mingi vabriku naistöölised segavad riigimehhanismi?

Karl Thomas. Sinu autoriteet kannataks?

Vilhelm Kilman. Kas pean blameerima end? Pean näitama end kõlbmatumana kui vanad ministrid? Tih- ti ei olegi nii kerge... keeldutakse kord, siis... on tunde... Teie kujutate seda nii... Ah, mida teate teie?...

Karl Thomas. Mida meie teame? Teie aitate reaktsioo- ni sadulasse.

Vilhelm Kilman. Õttetus. Demokraatias mul on kaite- ta samuti tööandjate kui töövõtjate õigusi. Meil ei ole ometi tulevikuriik.

Karl Thomas. Aga teistel on ajakirjandus, raha, relvad. Ja töölised? Tuhjad rusikad.

Vilhelm Kilman. Ah, teie näete alati relvastet võit- lust, raiumist, torkamist, laskmist, Barrikaadidelle! Barrikaadidelle, töörahvas! Meie töö- jume tagasi võitluse toore vägivallaga. Oleme jutlustanud väsimatult, et tahame võita kõlblis- te, vaimsete relvadega. Vägivald on alati reakt- siooniline.

Karl Thomas. Kas see on massi arvamine? Selle ar- vamist sa ju ei kysi?

Vilhelm Kilman. Mis on mass? Kas ta on sooritand kunagi positiivset tööd? Mitte midagi! Kõnelelda ja mahs lyya. Kaosesse oleksime uppund. Iga avantyrist sai komandoposti. Inimesed, kes kogu oma elu olid tunnud töölisi ainult kohviku juttudest. Olgem kord ausad. Meie oleme pääst- nud revolutsiooni... Mass on võimetu ja jämb edespidigi võimetuks. Iga asjatundlikkus puu- dub tal. Auidas tööline võiks meie epoozil ilma keolitusetta võtta yle minupärast kas või yhe syndikaadi juhataja funktsioonid? Või elektri-

tehase direktori? Hiljem... aastakymnetega... sajanditega... kasvatus... arenemise kaudu... see muutub. Täna peame valitsema.

Karl Thomas. Ja sinuga ma olen istund...

Vilhelm Kilman. Sa pead mind kuidugi äraandjaks?

Karl Thomas. Jaa.

Vilhelm Kilman. Ah, armas sõber, sõnadega olen harjund. Teile iga kodanlane on kelm, vereimeja, saatam, mida ma tean. Kui teie ainult mõistaksite, mis kodanlane maailm on teostand ja veel teostab.

Karl Thomas. Pea! Sa pöörad minu sõnu. Et kodanlane maailm on teostand võimsat, selle vastu ma pole vaieldud. Et kodanlus on ronkust ja rahvas lumivalge, ma pole kunagi üelnud. Aga mis on saand maailmast? Meie idee on suurim. Kui teostame selle, oleme teostand enam.

Vilhelm Kilman. See läheb taktikasse, mu armas. Sinu taktikaga valitseks pea kõige mustem reaktsioon.

Karl Thomas. Ma ei näe mingit vahet.

Vilhelm Kilman. Olete unustand rihaad, mis laksusid teie seljal? Olete nagu lapsed. Tahte kogu puud, kui võib saada yhe õuna.

Karl Thomas. Kellele sa tused? Vanale byrokraatialle? Ja kui ma uskusin sind, et sinu kavatsused on ausad, mida sa oled tõeliselt? Suetu hampelmann, mängupall!

Vilhelm Kilman. mida tahad sa tšepoolest? Vaata ainult siseamist tšokorraldust siin. Kuidas kõik sobib. Kuis kõik jookseb nõõri nõõda. igalks tunneb oma ala.

Karl Thomas. Sellest oled uhke?

Vilhelm Kilman. "Muidugi, olen uhke oma ametnikele.

Karl Thomas. Meie kõnelema kumbki eri keeli... Sa mainisid äsja telefonis yht nime.

Vilhelm Kilman. Kõnelin teenistusasjust.

Karl Thomas. Eva Berg.

Vilhelm Kilman. Ah see... ja tÕstab rahaasjanduse osakonnas. Teeb mulle raskeks toimida. Mis on saand nukust.

Karl Thomas. Ta peab olema nyyd kahekyane viie aastane.

Vilhelm Kilman. Ma tahtsin teda hoiatada. Aga ta tormab õnnetusse... Pean lahkuma sinust. Siin võta (Tahab anda Karl Thomasele raha, see lykkab selle tagasi.) Ametisse kahjuks ma ei saa sind panna. Mine ametiyhingusse. Kyllap leiad säält vanu tutvaid. Ma looden seda. Ollakse nii tegevuses. Kaotetakse kontakt. "ingu sul hästi. Ara tee rumalusi. "Õppsihhi oleme ju yhed. Ainult teed... (Lukkab Karl Thomase rutuga eestuppa.)

Vilhelm Kilman (jäeb sekundeid seisma. Sheste.)

Eestois.

Karl Thomas vaatab liikumatult.

Pickel (teenrile). Kas mina lähen nyyd, härra sekretär?

Teener. Olete end teetanud?

Pickel. Kaks ja pool tundi olen sõitnud raudteel, härra sekretär. Kyll sääl tuntekse selle puhast imet. Tunnete Holzhausenit?

Teener. Kas härra minister teab?

Pickel. See on raudtee pärast Holzhausenis?

Teener. Ma kysin.

(Teener tõstuppa.)

Pickel. Härra minister on vist küll vali mees?

(Karl Thomas ei vasta.)

Pickel. Kui armas jumal on teind ministriks yhe mehe, omalt poolt kujutlen seda nii... (Kuna Karl Thomas ei vasta, Pickel katkestab, käib siia ja sinna.)

Töötoas.

Vilhelm Kilmann. "oh, minugi pärast. looge ta sisse.

(Teener avab ukse eestuppa).

Teener. Härra Pickel.

(Sisse Pickel.)

Pickel. Mul on au, härra minister. Mul on nii palju sydameid, härra minister. Ulete küll kindlasti väga koormat. Siiski ma ei taha varastada teie aega, härra minister. Pickel on mu nimi. Synnipäralt Holzhausenist. Valdvinkeli maakonnast. See on ainult raudtee pärast, mille tahate ehitada Holzhausenisse, härra minister. Teate ju, oktoobris... Meil on küll vanasõna: Hannes tahab rasvasele hanele saba määrada. Igatahes sellane rasvane hani oli Holzhausen. Aurikud söitsid mõõda, iga nädal kolm korda, postvanker tuleb süält iga päev, mille jumal on loond. Mina oma pooldest oleksin... Siiski ma ei taha pääle tungida... Härra minister

teab seda paremini... Igatahes on kindel, seda härra minister ei ole teadnud, kui raudtee peab sõitma üle minu maatyki, siis... Ma ei pea teid kinni, härra minister?

Vilhelm Kilman. Siis, armas mees, mis peab nyyd raudtee?

Pickel. Ma ytlin kohe oma naabritele, kui ma seisán härra ministrile vis-a-vis, siis ta... Mis ta kyll arvas valgeist kinnastest ja nii... Igatahes ma olen mõelnud, minister, mida see kõik peab teadma. Pea nii palju kui armas jumal. Kas löikus on hää, kas on söda, kas raudtee läheb yle selle või teise maatyki... Jaa, nii on minister... Ah, ma ei tule siia yksi raudtee pärast... Raudteel on kyll päris kaal... Igatahes teine on ka tähtis. Nyyd ma istun Holzhausenis... Ajalhed, neist ei saa targaks... Olen õelnud endale, kui sa kord seisad vis-a-vis härra ministriga... kui ei ole nõutud liig palju, kuidas kujutlete, kuidas see läheb edasi?... Kui nyyd raudtee sõidab läbi Holzhauseni ja võib sõita otse Indiassa?... Ja Hiinas kollased peavad hoidma oma nokk... Ja peab olema masinaid, kellega võib lasta Ameerikasse... Ja neegrid Aafrikas tahavad misjoni ära heita... Ja raha tahab hävitada valitsuse, õeldakse... Yleval istub kyll härra minister, ja kõige sellega peab saama valmis... Igatahes kysid temalt ise. Härra minister, mis saab maailmast?

Vilhelm Kilman. Mis saab maailmast?

Pickel. Mis teie tahate teha temast, ma mõtlen, härra minister?

Vilhelm Kilman. Mõh, joogem enne yks konjak. Kas suitsetate?

Pickel. Suur lahkus, härra minister. Olen endale

kyll kohe öelnud, ainult härra ministrile vis-
a-vis võid seista...

Vilhelm Kilman. Maailm... maailm... mm... ei olegi
nii kerge vastata seda. Jooge ometi.

Pickel. Seda olen minagi öelnud alati oma haabrile.
Minu naaber kyll, ma mõtlen seda, kes kyndis
yles kyla karjamaa, ta pidi maksuma kakssada
marka, ometi ta on bürgermeisteri suglane, ja kui
ta on sugulane...

Teener. Pean tuletama meele ekstsellentsile,
ekstsellents peab kell kaks...

Vilhelm Kilman. Jaa, ma tean... Järelikult, armas
härra Pickel, söitke rahulikult Holzhausenisse
tagasi. Tervitage minult Holzhausenit... Jooge
ometi oma konjak.

Pickel. Jaa, härra minister. Ja raudtee... Kui ta
peab söitma yle minu maatyki...

Vilhelm Kilman (tõukab Pickeli eestuppa, Pickeli
jõudmatta juua konjakit). Kellelegi ei pea syn-
dima ylekohut.

Besteas.

Pickel (välja minnes). Ma juba tahan temast hoolit-
seda Holzhausenis.

Teener (Karl Thomasele, kes seisab tardununa). Pea-
te minema, ukсед suletakse.

E e s r i e .

VI prelt 24

K o l m a s v a a t u s .

Esimene stseen.

Väike tuba.

Yliõpilane loeb.

Koputatakse.

Yliõpilane. Kes on?

(Astub sisse krahv Lande.)

Krahv Lande. Noh, mis ytlete uuest presidendist?

Yliõpilane. Kindlasti tal on hääd kavatsused.

Krahv Lande. Mis aitab see. Kilman jääb ministriks.

Yliõpilane. Tõepoolest.

Krahv Lande. On teil sigarette?... *1 koma selgo take* Meie frondiliit saadetakse laiali.

Yliõpilane. Mis? Mis te ytlete?

Krahv Lande. Kilman...

Yliõpilane. Siis midagi ometi peab syndima. Alati kõnelème suurest teost...

Krahv Lande. Uksel keegi ei või kuulatada?

Yliõpilane. Ei... Mis teil on?

Krahv Lande. Siin.

Yliõpilane. Otsus?

Krahv Lande. Lugege.

(Krahv Lande annab yliõpilasele paberi.)

Yliõpilane. Mina ja leitnant Frank?

Krahv Lande. Teie mõlemad.

Yliõpilane. Millal?

Krahv Lande. Ei või öelda. Teil tuleb olla valmis iga tund.

Yliõpilane. Kui ruttu see tuli.

Krahv Lande. Kõhklete? Kas teie ei ole teatand end kaks korda vabatahtlikult? Võite unustada, et sama Kilman, kes kaheksa aasta eest pidi pandama seina ääre, täna ministrina annab ära isamaad.

Yliõpilane. Kõhelda - ei. See käib mu tunnete vastu oodata tegu.

Krahv Lande. Toru enda kylge panna, lõpp. Olete annud truudusvande, isamaalik asi on läkitand teid, nyüd see tähendab minna otse ankru ette.

Yliõpilane. Ja kui meid piiratakse, jälgitakse, aetakse... sulet piires?

Krahv Lande. Esiteks see on veel kaheldav... kui satute ummikusse teid aidatakse. Saavutate piiri, hää. Ei saavuta teie seda... peate tooma ohvri. Muide teil ei tarvitse kahelda selles, et kohtunikul on mõistust ja nad osutavad teie motiivide suhtes täit arusaamist.

Yliõpilane. Kas võin jätta järele kirja oma emale?

Krahv Lande. Tehtud. Rahvuslik asi ei tarvitse sõltuda juhuseist. Tunnen meie ridade paindlikke kompromisse. Need peaksid poliitilisest taktikast meid puhtalt needma.

Yliõpilane. Ma mõistan nii vähe poliitikast. Ma ei ole ka teind kaasa sõda. Sain sõduriks, üks kuu hiljem kõik varises kokku. Ma vihkkan revolutsiooni, nagu ma kunagi midagi ei ole vihand. Yhest päevast. Minu onu oli kindral. Meie poisid austasime teda nagu jumalat. Lõppeks ta juhtis armeekorpus. Kolm päeva pärast revolutsiooni, istun tema juures, kõlistetakse. Lentsib sisse üks reamees. "Ma olen sõdurite nõukogu liige. Meile on teatet, härra kindral, teie provotseerite rahvast tänavail oma kuldpagunitega. Täna ei ole enam mingeid paguneid. Meil kõigil on paljad õlad." Mu onu seisis kyynalsirgena. "Pean andma ära oma pagunid?" - "Muidugi." Mu onu võtab mööga laualt, tõmbab selle tupest. Ma ehmun tugevasti. Poetan end lähemale, et võiksin teda toetada, sääl näen, kuidas vana kõhib korra kuivalt, silmis midagi niisket. "Härra sõdurite nõukogu liige, nelikymmend aastat olen kannud auga oma ylema sõjahärra kuube. Olen näind kord, kui yhel allõhviteril võeti pagunid maha söimuks ja häbiks. Mida nõuate täna minult, on alatuid, mida kunagi võib nõuda minult. Kui ma enam ei või kanda auga oma kuube, siin..." See juures vana painutas mööga, murdis selle ja viskas sõdurite nõukogu liikmele jalge ette. Sõdurite nõukogu liige oli her-ra Kilman...

Krahv Lande. See koer....

Yliõpilane. Järgmisel päeval mu onu lasi enda maha. Sedelil, mille ta jättis maha, olid sõnad: "Ma ei või elada yle meie armastet isamaa häbi. Peaks minu surm avama ässitet rahva silmad."

Krahv Lande. Minu karjäär on ka mokas. Mis oleme

täna võrreldes nende hulgustega? Jalusehoid-
jad. Ja seltskonnas alati seitseteist kilo-
meetrit rahajõmmide taga... Meie maksame kät-
te teie onu eest. Liisk peab langema.

Pimedus.

=====

Kolmas vaatus.

Teine stseen.

Valgustet

hotellituba nr. 96.

Krahv Lande. Nägin selgesti, kuidas sa tegid silmi blondiinile kõrvallauas.

Lotte. Kardad sa, et petan sind selle preiliga?

Krahv Lande. mind tyytavad need lood.

Lotte. Vot teie mehed tyytate mind. Jäate otse igavaiks.

Krahv Lande. Aga kallid...

Lotte Kilman. Ornad olla voodis oskavad ainult naised. ma ei eita, et tahan avatella selle nuku.

Krahv Lande. Uled joobnud. ↓

Lotte Kilman. Seda ma oleksin, kui sa oluksid andlikum.

Krahv Lande. Laskem tuua veel pudel Gorden Rouge'i

Lotte Kilman. Palun. Väike blondiin oleks mulle armsam või koks.

Krahv Lande. Kata end. AÜlistan kelnerile.

Pime.

*Pireel
Selle mõniskii
Kõha ust peate
Tasama mõnig*

Valgustet
Tuba nr. 96.

Koputatakse, Karl Thomas sisse.

Krahv Lande. Kuhu te jüate nii kauaks? *Kort sin sigs*
Maajapidami-
ne. Pudel Cordonrouge'i. Hüsti kylma.

Pime.

*Peale Rulloffi
stani
võlvõija*

Valgustet
Tuba nr. 96.

Koputatakse tasa.

Krahv Lande. Kohe.

Pime.

Valgustet
Poolpime koridor.

Yliõpilane. Kus?

Krahv Lande. Separees. Kes läheb sisse?

Yliõpilane. Oleme loosind. Mina. Leitnant Frank
oetab autos.

Krahv Lande. Kas teil on seljas kelneri frakk?

Yliõpilane (vab mantli). Jaa.

Krahv Lande. Kael ja jalaluud. Nyüd ruttu. Teid ei
 tohi tabada. Ulete pigis, siis... Teie ei tohi
 midagi avaldada... hoidke end.

Yliõpilane. Olen annud oma ausõna.

Pime.

Valgustet

Separee.

.....

Vilhelm Kilmann. Võin ma kymmne marka juure lisada?

Karl Thomas. See ei tasu end. Oled mulle ääretult
 ükskõikne.

Tasa avaneb uks.

Yliõpilane kelneri-frakis tuleb sisse.

Tõstab revolvri yle Karl Thomase õla.

Kõnnab elektri ära.

Pauk.

Kisa.

Pankur. Valgust! Valgust! Kelner lasi ministrit.

*1000000
 ühine
 ühine*

V i e s v a a t u s.

Esimene stseen.

Vangla.

Momendi kestes on näha kõik kongid.

Pime,

Siis valgustet

Albert Krolli kong.

Albert Kroll (klopib naaberkongi). Kes on eääl?

Valgus

Eva Bergi kongis.

Eva Berg (klopib). Eva Berg.

Albert Kroll (klopib). Sina ka?

Eva Berg (klopib). Täna hommikul.

Albert Kroll (klopib). Ja teised?

Eva Berg (klopib). Kõik vangistet. Miks Karl tegi seda?

Albert Kroll (klopib). Ta ometi ei ytle ei. Kus on Karl?

Eva Berg (klopib). Seda teab vist ema meller.

Albert Kroll (klopib). Ema Meller? Kas ta istub ka siin?

Eva Berg (klopib). Jaa, minu pöhl. Oota, ma klopim.

(Kolin Albert Arolli ukse taga).

Albert Aroll (klopib). Tõhelepanu! Keegi tuleb.

(Albert Arolli kongi uks avaneb.

sisse ylevaataja Rand.)

Rand. Supp... Tehke ruttu. Täna on pyhapäev.

Albert Kroll. Ah, see olete teie.

Rand. Jaa, olen jälle vanglaametnik. On midagi kindlat jalge all... Noh, nyüd olete jälle kõik koos. Kilmanist saadik. Sellele õnnistetakse täna mälestusmärk.

Albert Kroll. Nii?

Rand. Kilman oli ainus teie seas, kes maksis midagi, sellega lepite juba. Seda olen ma õelnud ikka.

Albert Aroll (sõõb). Sõõk.

Rand. Kas teile supp ei meeldi? Seapraadi antakse jõuludeks. Mahulduge senniks sellega.

Albert Aroll. Oelge, kas Karl Thomas ka on siin?

Rand. Eile õhtust... Mis elu tal kyll on selja taga...

(Ylevaataja Rand välja.)

Albert Kroll (klopib). Nyüd, Eva.

Eva Berg (klopib). Kus on Karl?

Kõikjal kloppimine. - Kus on Karl?

Kong pime.

Valgustet

Karl Thomase kong.

Karl Thomas. Jälle oodata... oodata...oodata...

Valgustet

Proua Melleri kong.

Proua Meller (klopib). Kus on Karl?

Karl Thomas (klopib). Siin... kes oled sa?

Proua Meller (klopib). Ema Meller.

Karl Thomas. Mis? Vana ema Meller. (Klopib). Kes on veel siin?

Proua Meller (klopib). Meie kõik... Eva... Albert... ja teised... Atentaadi pärast... Oleme sinu juures, armas poiss...

Karl Thomas (klopib). Tead veel, kaheksa aasta eest?

Proua Meller (klopib). Ma ei mäista, mida sa oled teind... Aga ma hoian sind...

(Proua Melleri kong pimedaks.)

Karl Thomas (klopib). Kuula ometi...

Valgustet

Vang N. kong.

Vang N. (klopib). Mitte nii kõvasti... Mõtle kodu-

korrast... Teed meile kahju...

Karl Thomas (klopib). Kes sa oled?

Vang N. (klopib). Kui teed nii edasi, ei ole mingit lootust meile... Ma ei vasta enam...

(Vang N-i kong pimedaks.)

Karl Thomas. Ah sina oled... Sa oled jälle siin?... Arvasin olevat su surnud... Kõik olete jälle siin?... Kõik jälle siin... Uns see nii?... Tants algab uuesti?... Jälle oodata, oodata, oodata... Ma ei või... Kas teie ei näe?... Mis ajab teid?... Kaitske end ometi... Keegi ei kuule, keegi ei kuule, keegi... Meie kõneleme ja ei kuule yksteist... Vihkame ja ei näe yksteist... Armastame, ja ei tunne yksteist... Tapame, ja ei tunne yksteist... Kas alati, alati ei pea olema nii?... Sina, kas ma kunagi ei mõista sind?... Ei! Ei! Ei! ... Mis purustub, põleb, gaasistub maa?... Kõik unustada?... Kõik asjata?... Nii keerelge edasi karussellis, tantsige, naerge, nutke, yhenduge... - palju õnne! Mina hyppan maha...

Oo maailma müttetus!... Kuhu? Kuhu?... Lähemale ja lähemale tõmbuvad kiviseinad... Ma kylman... ja on pime... ja pimeduse ajujää klammerdab mind armetult... Kuhu? Kuhu?... Kõrgeimale mäele... Kõrgeimale puule... Veeputus...

(Karl Thomas keerutab voodilinast nõõri, tõuseb pingile, kinnitab nõõri uksekõnksu.)

Pime.

Teine stseen.

Ryhm rahvast lahtivöet mälestusmärgi ees.

Krahv Lande... ja nii ma annend yle rahvalle... selle teenetega mehe mälestusmärgi... kes raskel ajal...

Pime.

Kolmas stseen.

Vangla.

Valgustet

Albert Krolli kong.

Hääli. Uks läheb lahti.

Ylevaataja Rand sisse.

Rand. Kuna olete olnud kord kena, jutustan teile midagi.

Albert Kroll. Teil ei tarvitse.

Rand. Meie ei ole sugugi nii. Praegu just telefoneeriti kohtuministeeriumist, et Thomas ei ole tapja. Töeline nabit Schweitsis. Yliõpilane. Kui ta pidi vangistatama, ta lasi enda maha.

Albert Kroll. Meid vabastetakse kohe?

Rand. Täna ei. Täna on pühapäev... Siis soovin õnne, härra Kroll.

(Rand välja.)

Albert Kroll (klopib). Eva! Eva!

Valgustet

Eva Bergi kong.

Eva Berg (klopib). Jaa.

Albert Kroll (klopib). Saame vabaks! Rand jutustas. Tõeline tapja on leitud.

Eva Berg. Lapsed... (Klopib teisele kongiseinale).
Ema Meller!

Valgustet

Ema Melleri kong.

Proua Meller (klopib). Jaa.

Eva Berg (klopib). Saame kõik vabaks. Karl ei ole lasknud. Tapja on käes.

Proua Meller (klopib teisele seinale) Sina Karl!...
Sina!... Sina!... Sina!... (Klopib pörandalle.) Eva, Karl ei teata.

Eva Berg (klopib). Klopi tugevamini.

Proua Meller (klopib). Karl! Karl! Karl!

Eva Berg. (klopib). Albert, Karl ei anna vastust.

Albert Kroll (klopib). Kloppige kõik. Nyüd ongi ükskõik.

Klopitakse

ka teised vangid klopivad.

Vaikus.

Kloppimine kogu manglas.

Vaikus.

Eva Berg. Ta ei vasta...

Käikudes tormavad ylevaatajad.

Kongid pimedaks.

Vangla pimedaks.

Näitelava sulgub.

L ö p p .

Ar 928

Foller